

Педагогічні науки
УДК 377.5

*Якимович Т. Д.,
канд. пед. наук, ст. н. сп., доцент кафедри освіти дорослих
НПУ імені М. П. Драгоманова
м. Львів, Україна*

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

***Анотація.** Проаналізовано сутність інноваційних процесів в діяльності навчального закладу. Обґрунтовано рівні реалізації інноваційних процесів. Показано взаємодію теорії і практики впровадження інновацій в навчальний процес професійного навчального закладу на різних рівнях.*

***Ключові слова:** інновація, інноваційна освітня діяльність, інноваційне освітнє середовище; інноваційна ініціатива; інноваційні технології навчання; інноваційна діяльність педагогів.*

***T. Yakymovych**
PhD (Pedagogy), Associate Professor, Assistant Professor of Adult Education Department
M. P. Drahomanov National Pedagogical University
Lviv, Ukraine*

DIRECTIONS OF INNOVATIVE ACTIVITY IN PROFESSIONAL EDUCATION

***Abstract.** The article analyses the essence of innovation processes in the educational institution activity. The levels of implementing innovative processes are proved. The interaction of theory and practice of innovation implementation into the educational process of professional school at different levels is shown.*

***Key words:** innovation, innovative educational activities, innovative learning environment; innovative initiative; innovative learning technologies; teachers' innovative activities.*

Нові соціальні запити, зміни у сфері науки й виробництва вимагають від сучасної освіти пошуку нових шляхів та засобів, які допоможуть забезпечити повноцінний розвиток здібностей, потреб та інтересів учнів у всіх сферах їхньої діяльності. Підготовка конкурентноспроможних фахівців, забезпечення їх високого професійного рівня та мобільності, створення умов для максимального розкриття талантів і творчого потенціалу майбутніх фахівців – усе це потребує якісно нового рівня професійної освіти, який відповідав би міжнародним стандартам. Щоб забезпечити такий рівень освіти діяльність професійного навчального закладу повинна мати інноваційний характер. Постає проблема впровадження інноваційних процесів у практику роботи професійних навчальних закладів.

Теоретичні питання освітніх інновацій досліджували педагоги-науковці В. Беспалько, В. Гузеєв, І. Дичківська, І. Лернер, В. Монахов, Н. Ничкало, В. Паламарчук, О. Пехота, І. Прокопенко, Г. Селєвко, С. Сисоєва, В. Радкевич, Д. Чернілєвський, М. Чошанов, С. Шаповаленко та ін.

Інновації (*innovation* - новина, нововведення) розглядаються як нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установи та організації, а й різні сфери. У педагогіці поняття «інновація»

вживають у таких значеннях: форма організації інноваційної діяльності; сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання й навчання з позицій особистісно орієнтованої освіти; зміни в освітній практиці; комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень; результат інноваційного процесу.

Інновації є суттєвим дієвим елементом розвитку освіти взагалі, реалізації конкретних завдань у навчально-виховному процесі. Виражаються в тенденціях накопичення й видозміни ініціатив і нововведень в освітньому просторі; спричиняють певні зміни у сфері освіти [3, с. 104].

На думку Н. Ничкало, інноваційність має характеризувати професійну діяльність кожного вчителя навчального закладу, тому, що нововведення (інновації) не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду [4, с. 69-71]. Потреба впровадження інновацій в освіті зумовлена комплексом причин: по-перше, в основі цього процесу – вплив ринку праці, соціально-економічної ситуації в державі, запитів суспільства; по-друге, це зумовлено інформаційно-технологічним розвитком суспільства й, по-третє, зазначений процес суттєво пов'язаний з інтеграцією у світовий освітній простір тощо [3, с. 132].

Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освіти. Освітні інновації - цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Стрижнем інноваційних процесів в освіті є впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду.

Мета статті – обґрунтувати рівні реалізації інноваційних процесів та показати шляхи їх впровадження у практику роботи навчального закладу.

Професійна освіта передусім має реагувати на нове в економіці, суспільстві, на досягнення науки й техніки, на вимоги ринку праці, аби йти в ногу з часом, бути затребуваною. Інноваційна складова при цьому стає не окремою частиною діяльності навчального закладу, а власне діяльністю, тому що освітні інновації повинні пронизувати всі напрями роботи. Ми розглядаємо реалізацію інноваційних процесів в діяльності навчального закладу на таких рівнях: створення інноваційного освітнього середовища; прояву інноваційної ініціативи; впровадження інноваційних технологій навчання; реалізації інноваційної діяльності педагогів; отримання інноваційного результату.

Головною характеристикою інноваційних процесів є *створення інноваційного освітнього середовища*. Одним з визначень освітнього середовища навчального закладу є: сукупність духовно-матеріальних умов функціонування

закладу освіти, що забезпечують саморозвиток вільної та активної особистості, реалізацію творчого потенціалу дитини [2, с. 8].

На відміну від освітнього простору, який характеризується динамічністю та відображає систему соціальних зв'язків та стосунків у галузі освіти, освітнє середовище характеризується статичністю, формується в межах конкретного навчального закладу. Однією з ознак ефективності освітнього середовища є забезпеченість навчальної діяльності, зокрема навчально-матеріальне обладнання, рівень нормативно-правової та організаційно-функціональної забезпеченості; характеристика кадрового потенціалу; рівень і характер управлінської діяльності [2, с. 15].

Системний підхід до формування освітнього середовища спрямований на удосконалення навчально-виховного процесу, встановлення зв'язків між різними його компонентами та визначення освітнього середовища як цілісної системи, яка формує майбутнього фахівця [7].

Ми розглядаємо інноваційне освітнє середовище як педагогічно доцільно організований простір життєдіяльності, який сприяє розвитку інноваційного ресурсу особистості; інтегрований засіб накопичення і реалізації інноваційного потенціалу навчального закладу. Професійна освіта сьогодні повинна забезпечити маневреність у своїй діяльності в ринкових умовах. Тому на перший план виходить робота з інвесторами й меценатами, зі спонсорами, прогнозування та коригування навчальної діяльності, врахування науково-технічних досягнень й відповідних змін в технологіях виробництва, аналіз ринку праці, його запити до випускників і педагогічних працівників. Професійний навчальний заклад, який обрав інноваційний шлях розвитку має одночасно рухатися у двох напрямках: збереження традицій та використання сучасних можливостей освітнього процесу.

Відповідно до «Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності», інноваційною є діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок. Освітніми інноваціями є вперше створені, вдосконалені освітні, навчальні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що мають істотно поліпшити результати освітньої діяльності [6].

Тому основною характеристикою інноваційних процесів в діяльності навчального закладу є *впровадження інноваційних ініціатив* - нових ідей на основі нових знань і з урахуванням можливості їхнього перетворення в привабливий конкурентоспроможний продукт. ДНЗ «ЛВПХУ» є закладом, що підтримує наміри удосконалити або оновити освітню практику, експериментально перевірити продуктивність і можливість застосування нових ідей та підходів у системі освіти.

Педагогічні інновації - це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних вирішень різноманітних педагогічних проблем. На основі педагогічних інновацій створюються освітні моделі, форми та методи навчання, нові навчальні технології тощо. *Інноваційні технології навчання* використовуються під час професійної підготовки у Навчально-практичному будівельному центрі – структурному підрозділі ДНЗ «ЛВПХУ», що здійснює підготовку, підвищення кваліфікації робітників – будівельників за новими технологіями із застосуванням сучасних матеріалів, інструментів та обладнання. Центр відіграє позитивну роль в оновленні змісту навчання і практичної підготовки учнів, майстрів виробничого навчання, викладачів спец предметів з інших навчальних закладів, а також спільної роботи з Центрами зайнятості Львівської області щодо надання послуг з професійної підготовки будівельників, перепідготовки або підвищення кваліфікації робітників та непрацюючого населення.

Особлива увага приділяється підвищенню кваліфікації педагогічних працівників. З метою здійснення системної роботи з викладачами та майстрами виробничого навчання організовуються семінари-практикуми, діяльність яких спрямована на широке впровадження не лише виробничих, а й педагогічних інноваційних технологій. Розробляються педагогічні програмні продукти, використання яких дозволяє гнучко структурувати довідковий матеріал, використовувати систему різнорівневих тестів, визначати блоки деталізації й конкретизації навчального матеріалу. Застосування передових інноваційних педагогічних та виробничих технологій сприяють поліпшенню якості будівельних робіт, підвищенню продуктивності праці, зниженню витрат під час виконання робіт у будівельному виробництві.

Важливою характеристикою інноваційних процесів в діяльності навчального закладу є *інноваційна діяльність педагогів*. На якість та ефективність інноваційної діяльності впливає низка чинників: наукові, змістові, соціальні, організаційні, управлінські, економічні, інформаційні, технологічні, методичні, педагогічні, творчі, маркетингові, технічні та інші. Основну відмінність між традиційною та інноваційною педагогічною діяльністю вбачають у тому, що остання полягає у встановленні та використанні всіма суб'єктами освіти пріоритетів якості: якості умов, якості процесу та якості результатів цього процесу (відповідно до міжнародних стандартів інновації визнають лише у випадку досягнення якісного результату).

Основними завданнями інноваційної педагогічної діяльності є: виявлення актуальних для вивчення даної теми знань, умінь, досвіду учнів, їхніх індивідуально-психологічних особливостей; визначення програми дій: вибір педагогічних технологій засвоєння; отримання інформації про засвоєння: контроль знань та вмінь учнів; опрацювання інформації про засвоєння з метою

визначення оцінки; відпрацювання коригуючих впливів і прийняття рішення про доповнення до програми дій для засвоєння навчального матеріалу [5].

В умовах інноваційної діяльності педагогічний колектив стає суб'єктом управління, якщо йому притаманні: спільність, надійність, взаємозв'язок; почуття самотності, співдружності й приналежності; внутрішня солідарність; єдність поведінки та дій усіх учасників навчально-виховного процесу; налаштованість членів педколективу на демократизацію функціональних засад закладу освіти. Педагогічні працівники використовують інноваційні механізми досягнення якісного результату навчання, а саме: створення творчої атмосфери під час навчання; культивування інтересу до творчості; ініціювання творчого пошуку; залучення учнів до духовного розвитку, професійного становлення та самореалізації; створення соціокультурних умов для творчості. Відмінні риси інноваційної діяльності педагогів є: новизна в постановці цілей і завдань; змістовність; оригінальність застосування раніше відомих і використання нових методів вирішення педагогічних завдань; розробка нових концепцій, змісту діяльності, педагогічних технологій на основі гуманізації та індивідуалізації освітнього процесу; здатність свідомо змінювати й розвивати себе тощо. Результатом навчання є не лише професійна підготовка майбутніх фахівців, а й їх активна громадянська позиція, національна свідомість, орієнтація на здоровий спосіб життя, розвиток творчості тощо.

Таким чином, якісна підготовка конкурентоспроможних фахівців потребує створення інноваційного освітнього середовища (орієнтація на вимоги сучасного споживача); прояву інноваційної ініціативи (використання досягнень сучасної педагогічної науки); впровадження інноваційних технологій (виробничих та навчальних); реалізації інноваційної діяльності педагогів (творчого підходу педагогічних працівників до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання); отримання інноваційного результату (фахівця європейського формату). Проблема освітніх інновацій є надзвичайно складною, суперечливою й потребує подальшого вивчення, зокрема управлінські аспекти впровадження інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бобко В. М.* Положення про підготовку та оцінювання творчих робіт учнів професійно-технічних навчальних закладів : метод. рекомендації / *В. М. Бобко, О. О. Стечкевич, Т. Д. Якимович.* – Львів : Сполум, 2015. – 46 с.
2. *Каташов А. І.* Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / *А. І. Каташов.* – Луганськ, 2001. – 20 с.
3. *Мисик О. С.* Теоретичні засади педагогічної інноватики / *Мисик О. С.* // Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку : Матеріали Міжвузівської наук.-практ. конференції (11 жовтня 2007 р.). – Хмельницький: ХГПА, 2007. – 309 с.
4. *Ничкало Н.* Педагогічна інноватика у профтехосвіті / *Н. Ничкало* // Професійно-технічна освіта. – 2007. – № 3. – С. 69-71 с.

5. Паржницький В. В. Інноваційні педагогічні технології та шляхи впровадження їх у навчальний процес ПТНЗ // Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи : наук.-метод. збірник / [упорядник Н. І. Бугай]. – Вип. 1. – К., 2005. – 236 с.

6. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00

7. Шапран Ю. Концептуальні підходи до створення інноваційного середовища / Ю. Шапран. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/index.php/pedagog/85/15393-konceptualni-pidxodi-do-stvorennya-innovacijnogo-osvitnogo-seredovishha.html>

8. Якимович Т. Д. Особливості підготовки та оцінювання творчих робіт учнів професійно-технічних навчальних закладів : метод. рекомендації / Т. Д. Якимович, О. О. Стечкевич, К. В. Криворучко. – Львів : Сполом, 2014. – 48 с.

Педагогічні науки
УДК 371:37.035

*Якимчук О. І., Шевченко В. А.,
керівники гуртка декоративно-ужиткового
мистецтва «Мотанка» Центру дитячої та юнацької
творчості Залізничного району
м. Львів, Україна*

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В МЕЖАХ ПРОЕКТУ «МОЯ УКРАЇНА – ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОСТІ»

Анотація. У статті розглянуто основні напрями роботи гуртка декоративно-ужиткового мистецтва «Мотанка», створеного для учнів початкової школи; серед основних завдань гуртка – виховувати патріотичні почуття, що сприяють формуванню національної свідомості, маленьких громадян України

Ключові слова: Батьківщина, патріотизм, національно-патріотичне виховання, символи України, народні традиції, декоративно-ужиткове мистецтво.

*О. Yakymchuk, V. Shevchenko
Head of «Motanka» Decorative and Applied
Art Section of the Center for Children and Youth
Creativity of the Zaliznychnyi District
Lviv, Ukraine*

NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION WITHIN «MY UKRAINE IS A SOURCE OF CREATIVITY» PROJECT

Abstract. The article deals with the main directions of work of «Motanka» decorative and applied art section for primary school pupils, which key task is to bring up patriotic feeling, that assist to the development of national consciousness of little citizens of Ukraine.

Keywords: Motherland, patriotism, national patriotic education, symbols of Ukraine, folk traditions, decorative and applied art.